

E-post: stadsbyggnadskontoret@sbk.stockholm.se

Stockholm stadsbyggnadskontor

2010-03-31

Registraturen

Box 8314

104 20 Stockholm

Samrådsyttrande från Stockholms Naturskyddsförening och Söderorts Naturskyddsförening om program för Årstafältet, Årsta 1:1 i stadsdelen Östberga

Dp 2007-08046-53

Sammanfattning:

- **Integrera bostadsbebyggelse i företagsbyggnaderna intill fältet**
- **Förtäta genom överdäckningar och genom att integrera bostadsbebyggelse i företagsbyggnaderna intill fältet**
- **Spara större delen av fältet som natur/rekreationsområde**
- **Bevara Göta landsväg i hela sin längd**
- **En utförlig MKB måste göras innan beslut tas**

Stockholms Naturskyddsförening och Söderorts Naturskyddsförening har tagit del av stadsarkitektkontorets programförslag som staden lagt fram. Vår syn är att förslaget inte tar tillräcklig hänsyn de stora värden som finns på Årstafältet och att en hel del av bostäderna kan placeras på bättre ställen.

Andra placeringar av bebyggelse finns

Stockholms Naturskyddsförening anser att förslaget är undermåligt i den bemärkelse att det finns ytor i närheten som är betydligt bättre att bebygga i första hand även om vi också ser att mindre delar av Årstafältet kan bebyggas. Att programförslaget förutsätter att ICA-tomten bebyggs med bostäder hälsar vi med tillfredsställelse. Därutöver anser vi staden intar en alldeles för passiv inställning när det gäller de andra verksamhetsområdena i området, vilka breder ut sig över betydande arealer. Exempelvis utgör det grönfattiga verksamhetsområdet öster om Årstafältet, paradoxalt nog kallat ”Årsta park”, en markareal på hela 20 hektar, vilket motsvarar 40 procent av det nuvarande Årstafältet.

Vi anser att vid en förtätning måste alla ytkrävande verksamheter nära stadskärnan ses över, speciellt om alternativet är att ta park-/naturmark i anspråk. Vårt förslag är följande: hjälp till att integrera partihallarna vid Årsta park bland partihallarna väster om Årstafältet alternativt Västberga industriområde. De andra företagen bör också kunna flyttas dit. Kombinerat med detta så överdäckas Huddingevägen mellan Södra länkens tunnelmynning och Östbergavägen. På detta sätt skapas stora ytor för bostadsbebyggelse samtidigt som två fysiska och mentala barriärer avlägsnas på Årstafältets östra flank och knyter Enskedefältet närmare Årstafältet. Några kvarvarande verksamheter kan förhoppningsvis integreras i den nya bostadsbebyggelsen som liksom förslagets vision bör blandas upp med näringsverksamhet. I och med att Huddingevägen överdäckas kan bostäder byggas ovanpå och vi föreslår att delar av ryggbypplanen/fotbollsplanen invid nuvarande Huddingevägen bebyggs med bostäder som en förlängning av bebyggelsen på överdäckningen. Att bebygga området kring Årsta park har den fördelen att bostäderna får nära till tvärbanerstationen Övre valla.

Andra områden vi anser kan bebyggas med bostäder är Martin Olssons tomt invid ICA. Bostäder kan här även byggas upp mot Östberga för att knyta ihop denna stadsdel med Årsta Stor verksamhet måste dock tas mot de fornlämningar som finns här. Den nedlagda Årstalänken anser vi kan bebyggas med lägre bebyggelse, dock med stor hänsynstagande till Göta landsväg (avståndet till Göta landsväg bör vara uppåt hundra meter). Vi ser vidare att det finns möjligheter att yteffektivisera verksamheter inom Slakthusområdet och bygga bostäder nära Globens T-bana. Dock för med reservation att detta inte har hunnits studerats närmare.

Vi vill också visa på att det finns andra platser än Årstafältet att förtäta på. Två studentarbeten¹ på Stockholms universitet på kursen Miljövård och samhällsplanering (Naturgeografiska och kvartärgeologiska institutionen) har visat att det finns ytor i Högdalen respektive i området kring Drevviken som det går att få in 1 800 respektive 2 700 lägenheter.

Vi anför alltså att det visst behövs bostäder men att förslaget inte bör genomföras som det ser ut nu då det finns alternativa platser för förtätning i närheten och längre bort

Gröna kilar, spridningssamband och naturvärden.

Det är viktigt att så mycket som möjligt bevaras av de grönområden som kan utgöra spridningszoner för djur och växter från de kvarvarande gröna kilarna in mot stadens centrum. Även om det kommit till många barriärer mellan grönområdena är det fortfarande möjligt för många fåglar, flygande insekter och växter som sprids med vinden att förflytta sig från

¹ Förtätning i Söderort Högdalen (2010) respektive Förtätning för framtiden – kompromisser och konflikter kring sjön Drevviken (2010)

grönområde till grönområde och in till innerstaden. En mycket viktig sådan spridningsväg är kedjan av grönområden från Hanvedenkilen - Farstanäset, Fagersjöskogen, Majroskogen, Svedmyraskogen, Hemskogen, *Årstafältet* till Årstaskogen och vidare över Årstaviken till Tantolunden och innerstaden. Det är med hänsyn till Stockholms ekologiska känslighet (se Stockholms översiktsplan 1999 s. 143) nödvändigt att dessa områden i största möjliga utsträckning bevaras.

Oavsett vad som kommer att ske med Årstafältet får en eventuell bebyggelse i vart all inte utformas så att Årstafältets funktion som spridningszon för djur och växter omintetgörs eller försvåras. Vid en eventuell bebyggelse måste därför tillräckligt breda korridorer utformas så att de tillåter fåglar, flygande insekter och växter som sprids med vinden att etablera sig inom korridorerna och därifrån kunna fortsätta in mot Årstaskogen. För att underlätta spridning för djur vill vi att en ekodukt byggs över Huddingevägen vid Hemskogens västra ände.

Det programförslag som presenterats ger fortfarande Årstafältet i sig en tillräcklig anknytning söder ut genom att det gränsar till både Kvarnbackskogen och Hemskogen, detta under förutsättning att förbindelser skapas över eller under Huddingevägen. En annan förutsättning är självfallet att inte dessa skogar bebyggs ytterligare. I våra yttranden över förslaget till ny översiktsplan för Stockholm ställde vi oss frågande till varför förslaget innehöll mycket mindre text om grönområden än Översiktsplan 1999 gjorde. De planer som i förslaget presenterades för Stockholms gröna områden var så vaga att de kunde tolkas i stort sett hur som helst. Vådan av detta syns nu när vi tvingas ta ställning till grönområden på Årstafältet utan att veta vad som kan hända med Kvarnbackskogen och Hemskogen. Programförslaget blir på så sätt ett exempel på ”de små stegens tyranni” – fast Årstaskogen är onekligen ett mycket stort steg.

Problemet med programmet är framför allt sambandet norrut mot Årstaskogen. Som vi förut sagt är Årstafältet ett viktigt led i sambandet från Hanvedenkilen över Årstaskogen in mot innerstaden. Sambandet mellan Årstafältet och Årstaskogen är redan nu svagt och det försvagas ytterligare genom pågående bebyggelse efter Åmänningevägen mellan Siljansvägen och Årstavägen. Ett annat problem är i vilken utsträckning det planerade Årststråket kommer att försvåra möjligheten till samband mellan Årstafältet och Årstaskogen. Detta samband måste nu i stället förstärkas vid exploateringen av Årstafältet genom åtgärder både på fältet – förslagsvis genom att parktorget breddas österut på ICA-tomten och planteras med träd - och inom bebyggelsen norr om fältet.

På andra sidan tvärbanan måste exploateringen av stora delar av Årstafältets grönområden kompenseras genom plantering av nya träd på de grönområden som är insprängda i bebyggelsen i riktning mot Årstaskogen.

Vi motsätter oss bestämt tankarna på att flytta en torrängsbacke (sid 42 programförslaget). Det borde vara enklare att planera området så att torrängsbacken inte behöver bebyggas!

Bevara Göta landsväg.

På Årstafältet måste självfallet Göta landsväg, som är fornminnesskyddad, bevaras i hela sin längd från söder till norr och omges av sammanhängande vegetation av tillräcklig bredd för kunna tjänstgöra som spridningszon. Vi motsätter oss alldeles bestämt att en huvudgata i området ansluts till Göta landsväg i dess nordöstra del. Enligt 2 kap. 2 § kulturminneslagen hör till en fast fornlämning, bl.a. färdvägar, ett så stort område på marken som behövs för att ge fornlämningen ett tillräckligt utrymme med hänsyn till dess art och betydelse. Att förvandla Göta landsväg till mittremsa i en esplanad framstår som en ovanligt bisarr idé som

helt skulle förstöra dess värde ur fornminnessynpunkt. I stället bör landsvägen själv utformas som en grusväg för gående och cyklande och även här omges av en bred zon av växtlighet men inte av bilgator. I anslutning till Göta landsväg måste pilträdsallén, som består av gamla och vackra träd, bevaras i nordöstra hörnet av fältet i motsats till vad som föreslås i programmet. Andra korridorer bör också dras genom den planerade bebyggelsen. Särskilt bör en tillräckligt bred korridor, rikligt planterad med träd, dras genom bebyggelsen i riktning mot tvärbanan. Den på kartan på sid. 20 i programmet som ekologisk spridningszon markerade området är inte tillräckligt brett för ändamålet.

Rekreativsvärden

En landskapspark, med ett varierat utbud av rekreativsmöjligheter, ansågs vara av yttersta vikt för de boende i ett söderort som stod inför en kraftig förtätning. Behovet är minst lika starkt idag, då ytterliga förtätning planeras. Den speciella karaktären som utgör landskapsparken, med sin öppna rymd, Göta landsvägs placering i kulturlandskapet, sitt varierande landskap som lockar fågelarter sällsynta i tätorter, plats för en mängd utrymmeskrävande aktiviteter som rugby, fotboll, golf, långa skidspår och skridskobanor, drakflygning, kulturevenemang, odling och långa promenader samt den naturliga inramningen för en stadsbondgård, försvinner helt i den mycket mindre stadspark som planerats in i det nya bostadsområdet. Vi anser inte att detta belyses tillräckligt i programförslaget.

I sociotopkartan över Årstafältet visas att fältet är av regionalt värde. Det är ur detta perspektiv i paritet med t.ex. Ladugårdsgårde. Som nämndes ovan erbjuder Årstafältet en rad aktiviteter.

Trafik/parkeringar

Vi har enormt stora utmaningar framför oss för att undvika en skenande klimatförändring. Utsläppen av koldioxid och andra klimatpåverkande ämnen måste minska med 90% till 2050 för att undvika en temperaturhöjning på två grader. Den fysiska planeringen är en avgörande komponent för ett framgångsrikt klimatarbete. Samhället måste planeras för kraftigt minskade utsläpp och minskad biltrafik. Det finns inget bränsle som snabbt kan ersätta den fossila olja bilarna drivs med idag. Biltrafiken är också oerhört utrymmeskrävande, stora markarealer asfalteras och naturområden hotas av en ständigt ökande biltrafik och bullret ökar i bebyggda områden med hälsorisker som följd. Hur vi planerar samhället idag påverkar framtidens miljö och klimat.

Om Stockholm ska kunna växa så kan vi inte planera för ökad biltrafik! Åtminstone inte om vi samtidigt vill uppnå de av riksdagen fastställda miljömålen.

Vi vill här också påpeka att i den regionala utvecklingsplanen, RUF 2010, sägs att koldioxidutsläppen från trafiken ska minska med 30% till 2030. Detta ställer stora krav på planeringen. Vi tycker inte att trafikfrågorna är tillräckligt belysta i förslaget. Det talas om att beräkningar av trafikflödena gjorts genom att skriva upp nuvarande trafikmängd med 1 % per år. Det duger inte att bara göra sådana uppräknings av nuvarande trafikflöden, det riskerar att bli självuppfyllande profetior. Istället måste planeringen styra bort från biltrafik till kollektivtrafik och gång/cykel. En del i detta är att sänka parkeringstalen, det föreslagna 0,7 parkeringsplatser per lägenhet är för högt satt.

Miljöbedömning.

Det utgör ett flagrant försök att kringgå gällande plan- och miljölagstiftning att påstå (s. 51 i programförslaget) att åtgärder enligt programförslaget inte skulle förutsätta någon miljökonsekvensbeskrivning enligt miljöbalken. Ingen kan väl med bibehållen trovärdighet på

planeringsområdet göra gällande att inte en omvandling av Årstafältet enligt förslaget skulle medföra en betydande miljöpåverkan, även om möjligen en eller annan kommande detaljplan inte skulle göra det. Att genomföra den ena detaljplanen efter den andra utan miljökonsekvensbeskrivning skulle vara att bortse från programmets helhetsverkan. Vi kräver att en miljökonsekvensbeskrivning nu upprättas för omvandlingen av Årstafältet i dess helhet och att denna sedan redovisas vid varje detaljplaneförslag med tillägg av en sådan miljökonsekvensbeskrivning som behövs för den enskilda detaljplanen. Att inte göra det skulle bara bädda för överklagande av samtliga detaljplaner även på juridiska grunder. En miljöbedömningsprocess skulle leda till ett bättre beslutsunderlag.

För Stockholms Naturskyddsförening

Anna Nilsson, ordf.

Anders Tranberg, styrelseledamot och aktiv i föreningens Grönområdesgrupp

Ronny Fors, medlem och aktiv i föreningens Grönområdesgrupp

Staffan Vängby, medlem och aktiv i föreningens Grönområdesgrupp

För Naturskyddsföreningen i Söderort

Monica Attebrant, styrelseledamot